

Lunettenpark

Integraal Programma van Eisen en Functioneel Ontwerp, deel 2

Versie 1.0 | maart 2026

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Colofon

Projectgroep

Dirk-Jan Hoekstra | Ruimte – Mobiliteit
Jelle Dekker | Ruimte – Stedenbouw & Landschap
Maarten Mesman | Ruimte – Erfgoed
Renate Deelen - van Zanten | Ruimte – Groen & ecologie
Allard Koopal | Beheer Openbare Ruimte – Water
Samra Sabljic | Provincie Utrecht
Bonne Linthorst | Communicatie
Sabine Hol | Strategisch omgevingsmanager
Daan Buurman | Stadsingenieurs– Landschapsontwerper
Mark Bloemberg | Stadsingenieurs – Groenadviseur
Gert Jan Rijkssen | Ruimte – Grondzaken
Gijs ten Have | Ruimte – Planeconoom

Projectmanagement

Annerieke Bilderbeek | Projectmanager Ruimte
Joost Pierik | Stadsingenieurs | Technisch Projectmanager
Vera Driessen | Opgave adviseur Vastgoed
Maartje Schattefor | Ruimte - Projectassistent

Opdrachtgever

Marianne Mantel | Gebiedscoördinator Ruimte

Portefeuille wethouder

Susanne Schilderman | Ruimtelijke Ordening

Versiedatum

Versie 1.0 | maart 2026

Vormgeving

Ruimte – Stedenbouw & Landschap

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Plangebied	4
1.3 Samenwerkingsproces	6
1.4 Leeswijzer	6
2. Bestaande situatie	8
2.1 Lunettenpark	8
2.2 Wandelrondje Krekelpad (E)	10
2.3 Enveloppe en achterland Lunet II (F)	12
2.4 Aangrenzende projecten	15
3. Ambitie & uitgangspunten	16
3.1 Lunettenpark	16
3.2 Wandelrondje Krekelpad (E)	20
3.3 Enveloppe en achterland Lunet II (F)	26
4. Vervolg	32
4.1 Planproces en planning	32
4.2 Planologisch juridisch proces	32
4.3 Inrichting en beheer	32
5. Bijlage	36

1. Inleiding

In het Lunettenpark staat de Nieuwe Hollandse Waterlinie centraal. In dit Integraal Programma van Eisen (IPvE) beschrijven we het plan voor de ontwikkeling van het park. Dit eerste hoofdstuk gaat in op de aanleiding. Vervolgens komen de begrenzing van het plangebied, de relevante beleidskaders en de ontwikkeling van het Lunettenpark aan bod.

1.1 Aanleiding

Maarschalkerweerd wordt een groot parklandschap waar Utrechters en bezoekers kunnen fietsen, wandelen, ontspannen, sporten en recreëren in een groene omgeving. Dit is vastgelegd in het [Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd \(2020\)](#). Het gebied wordt gevormd door twee parkgebieden: het Lunettenpark en het Kromme Rijn Oeverpark. Ertussen ligt de Sportcampus met vitale sportverenigingen en levendige maatschappelijke en recreatieve voorzieningen. De vier Lunetten zijn onderdeel van het Unesco Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. Stadion Galgenwaard ligt als een stedelijk podium van de Sportcampus aan de Kromme Rijn.

Een belangrijke doelstelling in het ontwikkelperspectief is dat we het gebied meer open en toegankelijk willen maken voor alle Utrechters zodat we de bestaande landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische kwaliteiten beter benutten.

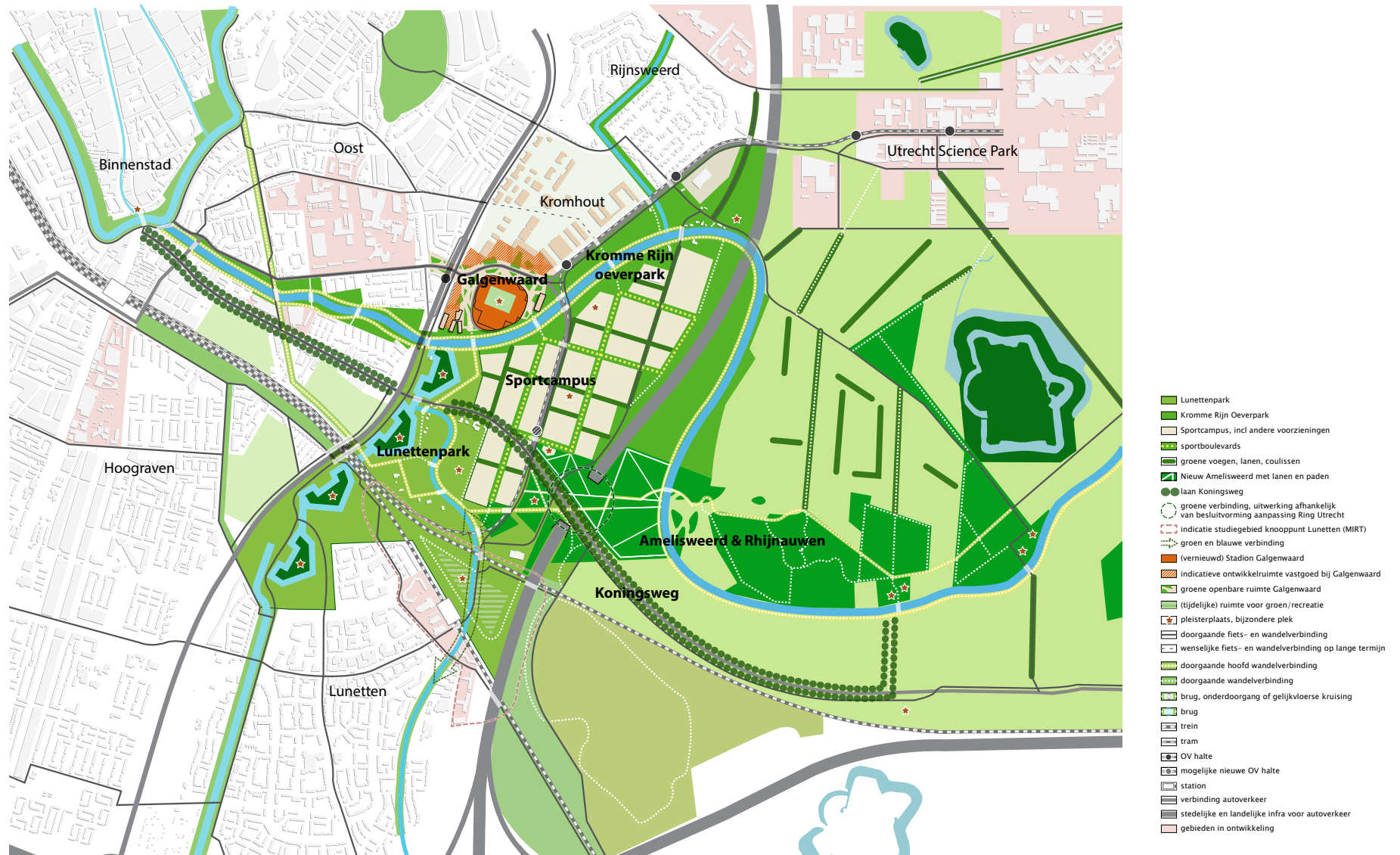
De ontwikkeling van het Lunettenpark is een uitwerking van het Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd en wordt in verschillende delen uitgevoerd. Met het [Lunettenpark IPvE deel 1](#) is hier in 2022 een start mee gemaakt. In dit deel zijn de forten en het achterland van Lunet I opgeknapt. Daarnaast is de damsluisbrug, de traverse (aarden wal) en het wandelpad langs de Oud Wulverbroekwetering aangelegd.

Het voorliggende Lunettenpark IPvE deel 2 is een vervolg op deel 1. Voor een algemene intro over het projectgebied, de ambities en historie wordt er ook verwezen naar het Ontwikkelperspectief en het Lunettenpark IPvE deel 1.

1.2 Plangebied

Het Lunettenpark ligt tussen de Waterlinieweg, de Kromme Rijn en het treinspoor naar Arnhem. Het plangebied grenst aan de sportparken Koningsweg en Zoudenbalch. In Lunettenpark IPvE deel 1 zijn het achterland van Lunet I (A), de Damsluisbrug (B) en de Oud Wulverbroekwetering (D) uitgewerkt. Deze deelgebieden zijn inmiddels in ontwikkeling. Dit IPvE Lunettenpark deel 2 richt zich op de ontwikkeling van het wandelrondje rond het Sportpark Koningsweg (E) en het voor- en achterland van Lunet II (F). De uitwerking van de deelgebieden C en G volgen op een later moment.

De sportparken en bijbehorende voorzieningen zoals parkeerplaatsen, maken geen deel uit van het plangebied. Ook de eilanden van de vier lunettenforten vormen geen onderdeel van deze plannen. In de periode 2025-2026 doorloopt de gemeente een traject om nieuwe huurders te vinden voor de gebouwen op de forten. Het nieuwe gebruik moet aansluiten bij de ontwikkeling van het gebied Maarschalkerweerd en het Lunettenpark.

Visiekaart Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd (2020)

1.3 Samenwerkingsproces

Wat vinden Utrechters eigenlijk van het Lunettenpark? Vanuit Samen Stad Maken hebben we omwonenden, gebruikers en geïnteresseerden gevraagd om hun mening te geven. Dit kon tijdens bijeenkomsten, gesprekmomenten in het park en online via het [DenkMee platform](#). Hier zijn ook het Samenwerkingsplan en Samenwerkingsverslag gepubliceerd (onder fase 8).

1.4 Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk van dit IPvE deel 2 gaat in op de aanleiding. Hoofdstuk 2 laat de huidige situatie in het gebied zien en hoe deze is gevormd. Hoofdstuk 3 gaat in op de uitgangspunten en hoe we dit willen uitvoeren. Het vervolgtraject bespreken we in hoofdstuk 4. We sluiten af met alle relevante bijlagen in hoofdstuk 5.

Het plangebied van het IPvE Lunettenpark deel 2 (deelgebieden F en E)

2. Bestaande situatie

Lunettenpark ligt op de Houtense Vlakte in Maarschalkerweerd. Het gebied aan de oostkant van de stad Utrecht deed lang dienst als tuindersgebied, fortificatie en sportpark. Met onder andere de projecten uit het IPvE deel 1 is het gebied vol in ontwikkeling. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de huidige situatie van het plangebied in Maarschalkerweerd.

2.1 Lunettenpark

Maarschalkerweerd is van oudsher een tuindersgebied. Dit gebied bestond eeuwenlang uit tuinderijen, akkers en boomgaarden. De vier lunettenforten zijn gebouwd tussen 1823 en 1828 en maken sinds 2021 deel uit van Unesco werelderfgoed Hollandse Waterlinies. De forten en een groot deel van het voor- en achterland hebben bovendien de rijksmonumentale status. Fort III en Fort IV liggen in het al bestaande Beatrixpark. Lunettenforten I en II en hun omgeving liggen echter meer 'verstopt' en zijn beperkt toegankelijk. We hebben te maken met een gebied waarin we werelderfgoed, de groene samenhang en structuren willen versterken en het geheel beter beleefbaar willen maken voor alle Utrechters. Daarom ontwikkelen we een Lunettenpark waarin de forten centraal staan én creëren we een toegankelijke groene plek voor iedereen. Zie [Lunettenpark IPvE deel 1](#) voor een uitgebreide gebiedsanalyse van Maarschalkerweerd.

De deelgebieden uit het IPvE deel 1 zijn uitgevoerd of gaan richting afronding. Hiermee is een mooie start gemaakt met de ontwikkeling van het Lunettenpark. De deelgebieden E en F sluiten aan op deze recente uitvoeringen, zodat ze bijdragen aan één continu Lunettenpark.

Traverse in Achterland Lunet I

Oplevering Damsluisbrug

Aanleg pad Oud Wulverbroek

Foto's van de bestaande omgeving

Vogelvlucht van het plangebied in Lunettenpark

2.2 Wandelrondje Krekelpad (E)

In het voorland van Lunet II ligt o.a. het Sportpark Koningsweg. Rondom het sportpark komt het wandelrondje 'Krekelpad' Sportpark Koningsweg te liggen. Dit gebied grenst aan de westzijde aan particuliere terreinen die deels worden gescheiden met een kavelsloot. Aan de zuidkant ligt de Oud Wulverbroekwetering. Aan de oostzijde ligt de trambaan naar het Utrecht Science Park.

Naast het parkeerterrein aan de Koningsweg ligt ten noordwesten een groenstrook met kruidenrijk grasland. Enkele bomen en struiken schermen het voetbalveld af. De grond in de groenstrook is oneven en ligt iets hoger. Aan de Koningsweg ligt een greppel. De groenstrook wordt onder andere gebruikt door omwonenden om de hond uit te laten. In 2024 is hier een houten picknickset in de huisstijl van de Hollandse Waterlinies (Liniemeubilair) geplaatst. Daarnaast is er in 2025 een sporttoestel geplaatst.

Langs de trambaan ligt een langgerekte groenstrook. Deze is op delen ingezaaid met inheemse kruidenmengsels. Op vochtige delen groeien plaatselijk soorten als pitrus. Ook zijn er in 2025 soorten als meidoorn en sleedoorn aangeplant, om meer dekking aan het gebied toe te voegen. Aan de wetering ten zuiden van het sportpark ligt een bosplantsoen. Deze bestaat vooral uit essen.

Nabij het bosplantsoen staat een woning (Koningsweg 135c). De woning is bereikbaar via een toegangsweg (direct naast de sportvelden) vanaf de Koningsweg. Langs de toegangsweg ligt een greppel. Al deze losse stukjes groen vormen samen een mooi wandelrondje. Dit deelgebied van het Lunettenpark is in eigendom en beheer van gemeente Utrecht.

Deelgebied E valt binnen de attentiezone van werelderfgoed Hollandse Waterlinies en heeft de beschermde status provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur.

Foto's van de bestaande omgeving

Plangebied van het wandelrondje Krekelpad (E)

2.3 Enveloppe en achterland Lunet II (F)

Deelgebied F bestaat uit het achterland, en een deel van de enveloppe van Lunet II. De enveloppe wordt gevormd door een flauw hellend kruidenrijk grasland (in ontwikkeling) met boven op de helling een pad. Dit pad is voor wandelaars en vormt de verbinding tussen begraafplaats Kovelswade en de weg Rijndijk. Een wandelbrug langs de trambaan vormt de verbinding over de fortgracht.

Dit pad vormt daarnaast de ontsluiting voor de nood- en hulpdiensten naar de trambaan. Net voor de wandelbrug staat een groot hekwerk met poort, wat de ingang is voor de nood- en hulpdiensten naar de trambaan. Halverwege het pad staat de bluswatervoorziening. Het pad ligt in een grasrijke omgeving waar 1 tot 2 keer per jaar wordt gemaaid.

Vanuit landschappelijk en cultuurhistorisch perspectief ligt de route voor nood- en hulpdiensten en het toegangshek ongelukkige plek. Het toegangshek ligt recht voor de voetgangersbrug. Daarnaast ligt de route boven op het voormalige glacis (aarden wal met een flauwe helling aan de onveilige zijde). Ten tijde van de Nieuwe Hollandse Waterlinie liep het pad juist achter dit glacis langs, vanwege de dekking voor vijandig vuur. In de huidige situatie is het niet mogelijk om het militaire functioneren van de enveloppe te ervaren. Bovendien is het oorspronkelijke profiel van de westzijde van de aarden wal niet meer in het landschap aanwezig.

In het zuidelijkste hoekje van dit terrein is een faunapassage onder de sporen naar het Beatrixpark aanwezig. De faunapassage komt uit in een open grasland, dit geeft de dieren weinig beschutting bij het naar binnen- of naar buitengaan van de passage.

Foto's van de bestaande omgeving

Plangebied van het Enveloppe en achterland Lunet II (F)

Langs de fortgracht is een bosschage van met name elzen en wilgen. In de meest oostelijke punt van deelgebied F ligt het scoutinggebouw van WePaDoJeB. Dit scoutinggebouw heeft ook een tuin die wordt afgescheiden van de openbare ruimte met hekwerken en beplanting. Het terrein is eigendom van gemeente Utrecht.

Het achterland van Lunet II, aan de stadskant, ligt tussen de fortgracht van Lunet II en het oostelijke talud van de Waterlinieweg. Er ligt een weg om bij Fort II te kunnen komen. De weg loopt voor autoverkeer dood bij de trambaan. Het talud tussen de weg en de fortgracht is begroeid met bomen en struiken. 40 Meter na de brug van Lunet II is minder ruimte en wordt het talud vervangen door een kademuur met hekwerk. Aan de andere kant van het pad ligt het talud van de Waterlinieweg. Ook dit talud is begroeid. Gezamenlijk vormt het een robuust groen lint waar dieren dekking en voedsel vinden. Direct grenzend aan het pad staat een betonmuur van 1,20 meter hoog. Deze muur heeft de aandacht van graffiti artiesten.

Deze weg wordt voornamelijk gebruikt door sporters, mensen die de hond uitlaten en lunchwandelaars. Wanneer je doorloopt langs Lunet II kom je bij het spoor op een punt waarbij het niet helder is of je het terrein eigenlijk mag betreden.

Bij de kruising van de Waterlinieweg met de sporen van trein en tram is een pleinruimte. Daar is onder de Waterlinieweg een loods gevestigd. Direct daarnaast staat de trap naar de Waterlinieweg die een voetgangersverbinding vormt naar het Beatrixpark. Tevens is hier de onderdoorgang naar de begraafplaats Kovelswade. Dit stuk is voor voetgangers dus een T-splitsing van paden maar voelt door de afgelegen ligging en rommelige inrichting als een stuk niemandsland. De hekwerken van de tram helpen niet mee in de beleving van dit stuk stad, het oogt afgelegen en men lijkt er niet welkom. Het terrein en de loods zijn eigendom van gemeente Utrecht. De herbestemming van de

loods is onderdeel van de gemeentelijke zoektocht naar nieuwe huurders voor de Lunettenforten I t/m III. Deelgebied F valt binnen de attentiezone van werelderfgoed Hollandse Waterlinies en heeft de beschermde statussen Rijksmonument en provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur.

2.4 Aangrenzende projecten

In Maarschalkerweerd gebeurt veel. De gemeente is niet de enige die druk bezig is met projecten, er zijn ook particuliere initiatieven in dit gebied. Omdat Lunettenpark heel centraal ligt in Maarschalkerweerd, raakt het andere projecten. Door afstemming met de verschillende initiatiefnemers zorgen we ervoor dat het grote geheel op elkaar aansluit.

Op onderstaande kaart wordt de dynamiek in het gebied duidelijk. Te zien zijn de gemeentelijke (toekomstige) projecten. Het is van belang om de plannen voor het Lunettenpark in samenhang te zien met de andere ontwikkelingen in het gebied. Op die manier kunnen we een goede aansluiting op het ontwikkelperspectief waarborgen en Maarschalkerweerd als geheel een duidelijke uitstraling geven.

De volgende projecten zijn van invloed op de deelgebieden uit dit IPvE deel 2:

- De projecten uit het IPvE deel 1: de Damsluisbrug, Oud Wulverbroekwetering, achterland van Lunet I
- Tijdelijk bouwproject [Tussen de Rails: tijdelijke woningen | gemeente Utrecht](#) In Lunettenpark (o.a. Paardenwei) planten we tijdelijk en permanent groen en creëren we geschikt leefgebied voor dieren ter compensatie van dit woningbouwproject.
- [Galgenwaard en omgeving: gebied opnieuw ontwikkelen | gemeente Utrecht](#) Er komt mogelijk een voetgangersbrug over de Kromme Rijn die landt in Lunettenpark. Daarnaast komt er een nieuwe aansluiting bij Galgenwaard van het achterland van Lunet I op het fietsnetwerk.
- [Gebied nieuw ontwikkelen | gemeente Utrecht](#) De gemeente en de vastgoedeigenaren gaan het gebied herontwikkelen. Er komen woningen en voorzieningen bij en de openbare ruimte rond het stadion en de Kromme Rijn wordt opnieuw ingericht.

- [Koningsweg opnieuw inrichten | gemeente Utrecht](#) Het terugbrengen van de damsluisbrug en herstel van een oorspronkelijke bocht in de Koningsweg versterken de beleving van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.
- [Fietsroute Lunetten-Galgenwaard | gemeente Utrecht](#) Deze route loopt deels door Maarschalkerweerd het Lunettenpark.
- [Sportboulevard Zuid | gemeente Utrecht](#), de ontwikkeling van een eerste onderdeel van de sportboulevards op de Sportcampus
- Gedeeltelijke Herstructurering Sportpark Koningsweg: VGU Sport heeft reeds de watergang verlegd en een nieuwe duiker geplaatst. Het nieuwe wandelrondje 'Krekelpad' zal direct langs en over het sportpark lopen. Onderling stemmen we de planning van beide projecten af.

3. Ambitie & uitgangspunten

In dit hoofdstuk formuleren we bondig de ambitie en uitgangspunten voor het gebied. Op basis hiervan maken we de functioneel ontwerpen voor de deelgebieden.

3.1 Lunettenpark

Het Lunettenpark wordt een groot samenhangend parkgebied dat de vier Lunetten en hun achter- en voorland met elkaar verenigt en verbindt met het Beatrixpark, het Krommerijnpark en de Sportcampus. In het Lunettenpark staat de Nieuwe Hollandse Waterlinie centraal. Binnen het systeem van de Hollandse Waterlinies zijn in de loop van de tijd ook hoge ecologische waarden ontstaan. Hierdoor vormt het Lunettenpark op de grens tussen stedelijk en landelijk gebied een unieke combinatie van werelderfgoed- en natuurbeleving.

Door de beperkte zichtbaarheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid van het werelderfgoed op deze locatie, wordt het nog vaak ervaren als 'verborgen parel'. In dit IPvE deel 2 maken we hierin een verbeterslag door het toevoegen van recreatieve wandelverbindingen, zoals 'Het Wandelrondje Krekelpad Sportpark Koningsweg' (deelgebied E) en gedeeltelijk herstel en openbaar stellen van het gebied 'Envelope en achterland Lunet II' (deelgebied F).

Door een fijnmazig recreatief wandelnetwerk ontstaan er wandelrondjes met verschillende karakters. Zo kan de wandelaar steeds een ander stukje landschap ervaren, terwijl tegelijkertijd de samenhang van het waterliniesysteem duidelijker wordt. Hiernaast een principe doorsnede van het routenetwerk Maarschalkerweerd die de samenhang tussen de verschillende routes weergeeft.

Principe doorsnede routenetwerk Maarschalkerweerd

Voor een eenduidige uitstraling plaatsen we meubilair in de huisstijl van de Hollandse Waterlinies (Liniemeubilair) in het Lunettenpark. Dit houten en metalen meubilair is ontworpen voor werelderfgoedgebied en heeft een herkenbare, robuuste en sobere vormgeving waarin het militaire karakter en ambacht centraal staat. Het gaat onder meer om zitbanken, picknicksets en verlichtingsmasten. Als onderdeel van een belevingsroute wordt het werelderfgoed Hollandse Waterlinies op strategische locaties herkenbaar en beleefbaar gemaakt in Lunettenpark. De uitwerking bepalen we in de vervolgfase. Nieuwe hekken en poorten waar nodig worden uitgevoerd in de zwarte kleur RAL 9005 mat. Bij voorkeur worden ook huidige hekken en poorten in deze kleur geschilderd, zodat deze aansluiten bij het (metalen) Liniemeubilair in het Lunettenpark en in het gemeentegrensoverschrijdende waterliniegebied.

Basisuitgangspunten

De basis van de uitgangspunten voor het ontwerp van het Lunettenpark zijn al eerder bepaald en vastgesteld in het IPvE deel 1. Met deel 2 bouwen we hierop voort. Ter herhaling gelden de volgende uitgangspunten voor het Lunettenpark op hoofdlijnen:

- Realiseren van nieuwe wandelpaden, struinpaden en (sport- en speel)voorzieningen om het gebied beter toegankelijk te maken als aantrekkelijk recreatief uitloopgebied aan de rand van de stad;
- Nieuwe paden sluiten qua materiaal, vormgeving en uitstraling aan op de bestaande wandelpaden uit de omgeving. Deze paden zijn minimaal 1,20m breed en uitgevoerd in halfverharding (antraciet ternair zand of vergelijkbaar materiaal);
- Herstel historische structuren behorende bij het militaire verleden van de Lunetten en onderdeel van Unesco Werelderfgoed Hollandse Waterlinies, zoals:
 - Terugbrengen grondwallen, waaronder Traverses en Glacis
 - Terugbrengen gedekte weg (een pad waar soldaten achter aarden wal beschutting konden vinden in geval van vuurgevecht)
- Herstellen oever van de fortgracht
- Gerichte snoei en kap van bomen en struiken om het erfgoed, de Lunetten beter te beleven, waterkwaliteit te verbeteren en om ruimte te maken voor het ontwikkelen van een meer gevarieerde stadsnatuur;
- Aanpassen maaibeheer voor ontwikkelen kruidenrijk hooiland;
- Aanplanten bomen en heesters die van oorsprong thuishoren in het rivierengebied.

Referenties van Liniemeubilair, een picknicktafel, informatiebord en lantaarn

3.2 Wandelrondje Krekelpad (E)

Het wandelrondje Krekelpad om Sportpark Koningsweg gaat aansluiten op meerdere wandelroutes. Zo wordt dit stukje Maarschalkerweerd toegankelijk en bruikbaar voor een recreatief ommetje. Hiervoor gelden de volgende uitgangspunten.

Voetgangers

- Het wandelpad is minimaal 1,20 meter breed. Het wandelpad wordt (op termijn) op een logische wijze verbonden met aangrenzende looproutes in het gebied en de omgeving.
- Het gehele wandelpad is toegankelijk/obstakelvrij voor mindervaliden. Op strategische plekken komt een verbreding zodat mindervaliden elkaar kunnen passeren.
- Om de watergang langs het tramspoor te kunnen passeren is een voetgangersbrug bedacht. In het vervolg onderzoeken we of de brug nodig is, of dat we het wandelpad om de watergang heen kunnen leiden.
- De toegangsweg, de route vanaf de Koningsweg langs de watergang, kent gemengd gebruik. De toegangsweg wordt rechtgetrokken en vormgegeven als een 'karrenspoor'.
- Voor het wandelpad geldt verboden toegang tussen zonsondergang en zonsopkomst i.v.m. rust voor direct omwonenden en dieren.
- Wandelpaden zijn uitgevoerd in halfverharding: antraciet ternair zand of vergelijkbaar materiaal.

Fietsers

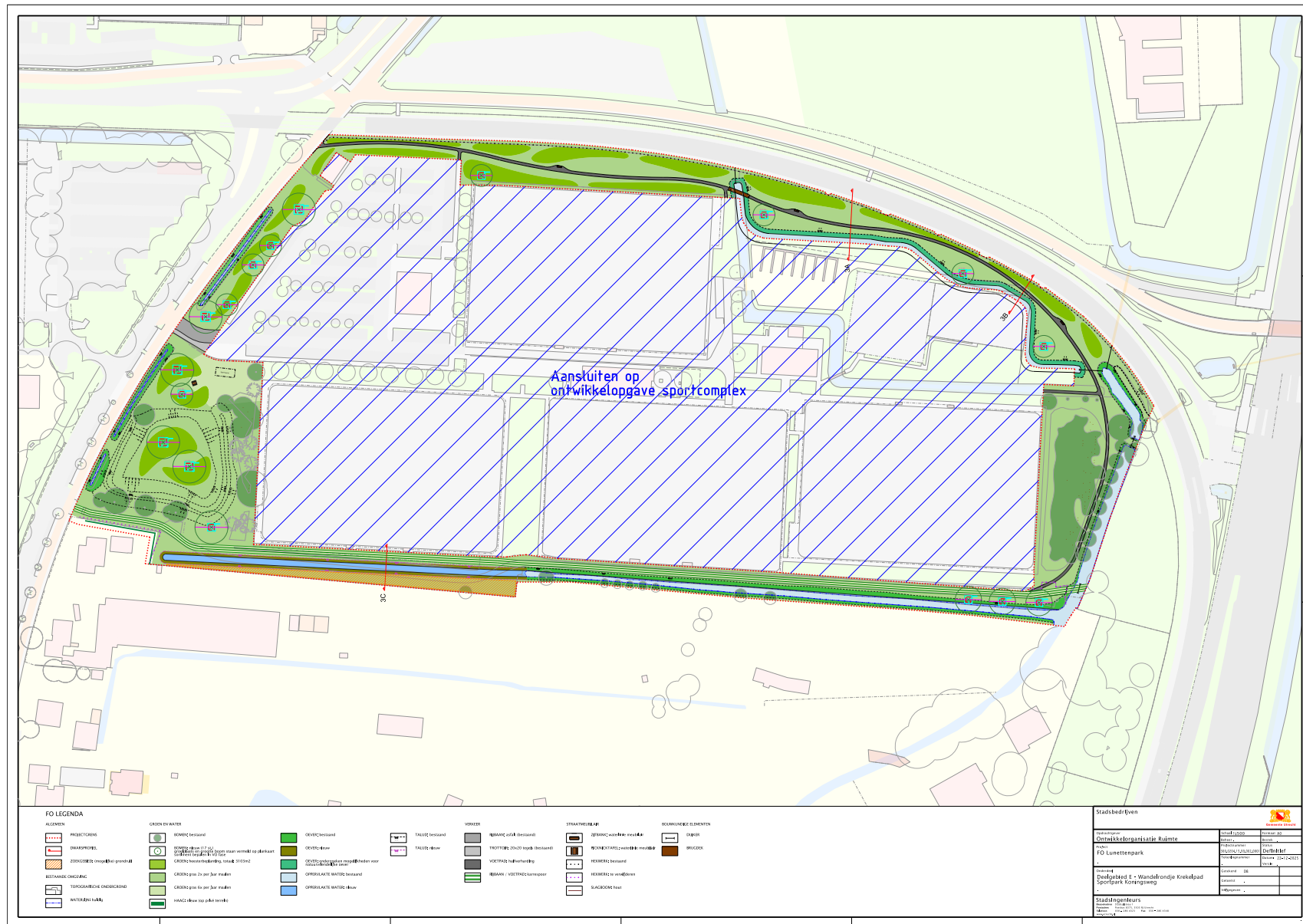
- Bezoekers stallen fietsen in de bestaande fietsenstalling van het sportpark en/of parkeerveld. In Lunettenpark komen geen extra fietsparkeerplekken omdat deze al voldoende bestaan.

Bestemmingsverkeer

- Op het toegangsweg is naast voetgangers ook bestemmingsverkeer toegestaan. Grondeigenaren van Koningsweg 135c en grondeigenaren van aangrenzende percelen (o.a. kavel 143, 145, 147 en 1468) kunnen gebruikmaken van het toegangspad om (met de auto) naar hun eigendom te rijden. Dit is privaatrechtelijk vastgelegd.
- Bewoners van Koningsweg 135c parkeren op eigen terrein. Parkeren op of langs het toegangspad is niet toegestaan. Dit wordt geweerd door een houten slagboom te plaatsen.
- Nood- en hulpdiensten blijven gebruikmaken van het toegangspad.

Beplanting

- Het bosplantsoen aan de rand van het sportpark blijft behouden. Aanwezige bomen rondom het sportpark blijven zoveel mogelijk behouden. Als dit niet mogelijk is, worden bomen gecompenseerd binnen het projectgebied van Lunettenpark.
- Invasieve soorten langs het wandelrondje, zoals Berenklaauw, worden bestreden.
- Oevers van nieuwe of te verleggen sloten worden zo natuurvriendelijk mogelijk aangelegd.
- Langs oevers worden knotwilgen geplaatst; daarbij voorkomen we ritmische beplanting om het speelse karakter van het landschap te behouden.
- Eventueel zaaien we inheemse kruidenmengsels voor ontwikkeling van kruidenrijk grasland.
- Het nieuw aan te planten groen gebeurt in clusters in een lineaire structuur. Het volgt de provinciale compensatieregels, waardoor het gebruikt kan voor te kappen houtopstanden in deelgebied F. Er komt naar verwachting 3.100m² houtopstanden nieuw in het plangebied.
- Nieuw aan te planten groen bestaat uit soorten die van nature in het Kromme Rijnlandschap voorkomen.

Doelsoorten

Doelsoorten zijn diersoorten waar we in het plangebied aandacht voor hebben. Dit betekent dat we bij het (her)inrichten van het plangebied rekening houden met de eisen die zij stellen aan hun leefgebied. Komt een soort hier al voor, dan willen we hun leefgebied behouden en versterken. Komt een soort hier nog niet voor, dan willen we nieuw leefgebied voor ze creëren.

- Wezel/hermelijn/bunzing (Kleine marterachtigen): Ecologische verbindingen met voldoende dekking vormen loop- en leefgebied. Een dichte ondergroei, zoals hagen, houtwallen, verwaarloosde greppels en (ruige) perceelranden geven dekking.
- Egel: Ecologische verbindingen met voldoende dekking vormen loop- en leefgebied. Vooral ondergroei, dekking dicht bij de grond van onder andere struiken en gevallen bladeren bieden de egel een veilig leefgebied.
- Zangvogels, zoals de grasmus en tjiftjaf: houtige bosschages en kruidenvegetatie.
- Grasmus: Het leefgebied bestaat uit laag struweel met een dichte kruidenvegetatie en enkele bomen die als zang- en uitkijkpost gebruikt worden. Ze eten vooral insecten.
- Tjiftjaf: Komt voor in halfopen landschappen met bomen en struiken, waarbij de bodem bedekt is met dichte vegetatie. Ze eten insecten, larven, bessen en zaden.
- Grote modderkruiper: dit is een soort van open water en moeras. Ze gedijen in watergebieden met in het algemeen een rijke oever- en onderwatervegetatie, in of nabij snel opwarmende ondiepe wateren. Ze overwinteren in slootdelen met een dikke modderlaag.
- Ringslang: Ze foerageren onder andere in moerasgebieden en natte graslanden, met voldoende schuilplaatsen en plaatsen om te zonnen. Broedhopen (hopen rottend plantaardig materiaal) worden gebruikt om eieren in te leggen.

- Konijn: komt voor in halfopen landschappen zoals bosranden. Ze graven hun holen meestal in zandige bodems waarbij vochtig terrein gemeden wordt. Hun voedsel bestaat uit plantdelen zoals grassen, kruiden en scheuten van struiken en bomen.
- Wilde bijen: Kruidenrijk grasland met inheemse soorten zorgt voor voedsel voor wilde bijen. Ze houden van stukken grasland uit de wind en in de zon.
- Grote groene sabelsprinkhaan: Komt voor in ruigte en hooiland, zoals ruigte met distels en andere opgaande kruiden of struweel.

Oppervlaktewater

In het kader van het project 'gedeeltelijke herstructurering Sportpark Koningsweg' is in eind 2025 de watergang ten oosten van de velden nieuw gegraven en de oude watergang gedempt. In de vervolgfase gaat onderzocht worden in hoeverre de oostelijke oever natuurvriendelijker ingericht kan worden.

Met de aanleg van het wandelpad voegen we verhard oppervlak toe. Toename van verhard oppervlak van >500 m² moet gecompenseerd worden in nieuw aan te leggen oppervlaktewater. Vuistregel hiervoor is 22,5% x toename verhard oppervlak. Dit doen we door de watergang door te trekken langs het toegangspad en door de watergang aan de oostzijde van de sportvelden te verleggen.

Voor Maarschalkerweerd wordt, vanwege de vele projecten die er spelen en de waterafspraken die tussen HDSR, gemeente en Rijkswaterstaat m.b.t. de mogelijke aanpassing van de A27 zijn gemaakt, door de gebiedsadviseur water een 'waterboekhouding' bijgehouden. Hierin wordt per peilgebied en per project de toe- en afname van verhard oppervlak en oppervlaktewater bijgehouden, zodat het watersysteem op orde blijft en zelfs verbeterd wordt.

Schetsimpressies voor de uitwerking van het Krekelpad

De watergang langs de toegangsweg wordt zoveel als mogelijk volgens het huidige profiel doorgetrokken in noordelijke richting. Afhankelijk van de beschikbare ruimte is een flauwer talud van 1:3 of flauwer vanuit ecologisch oogpunt zeer wenselijk. In de volgende fase wordt onderzocht in hoeverre de watergang en de oevers ecologisch gezien zo optimaal mogelijk ingericht kan worden en bijvoorbeeld ook kan bijdragen aan de habitat van de Grote Modderkruiper. Het is wenselijk dat er constant water in de watergang komt te staan. Zo kan de sloot functioneren als een natuurlijke afscheiding tussen het wandelpad en de Koningshof.

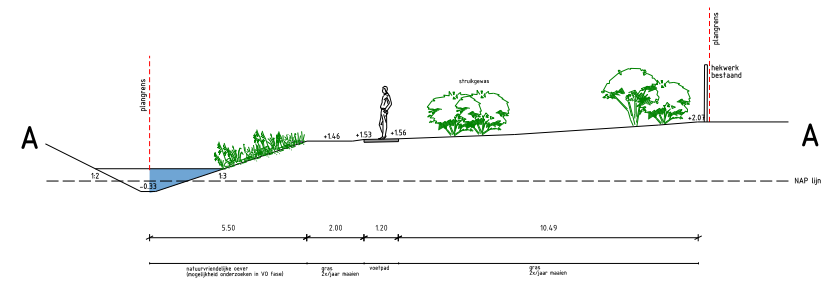
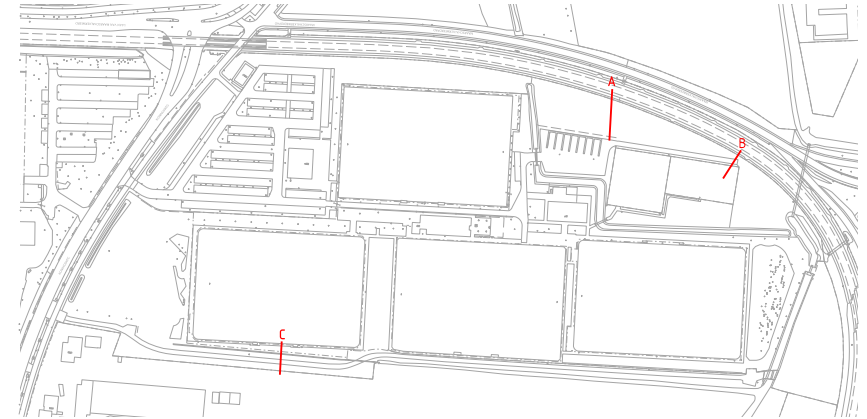
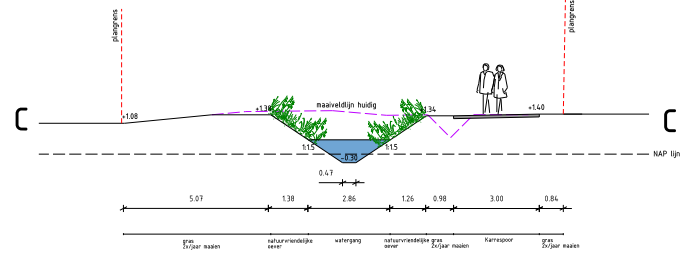
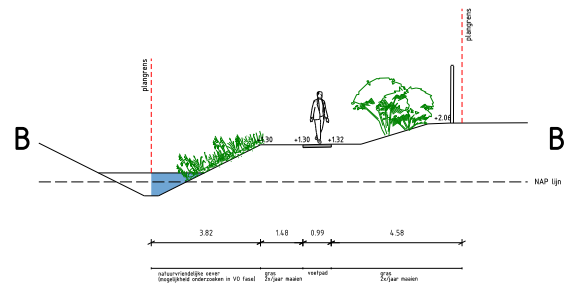
De watergang en de oevers zijn vanaf de kant te onderhouden via een obstakelvrije onderhoudsstrook van 3,50 meter breed: het toegangspad. Incidenteel mogen hier knotwilgen en struiken in aanwezig zijn.

Hemelwater

Het hemelwater wordt zoveel mogelijk verwerkt, daar waar het valt. Het hemelwater dat op het krekelpad valt, stroomt af naar het omliggende groen en infiltreert in de bodem.

Verlichting

Het voorland is in principe donker. Dit betekent dat het wandelpad rondom sportpark Koningsweg niet wordt verlicht.

Profielen ontwerp deelgebied E

3.3 Enveloppe en achterland Lunet II (F)

Het achterland van de vier lunettenforten is een groene ruggengraat van het Lunettenpark. Er loopt een route doorheen die de voormalige hoofdweerstandslijn van dit deel van de Hollandse Waterlinies volgt. Vanaf het achterland zijn ook de forten toegankelijk. De enveloppe was onderdeel van de verdedigingszone van het fort. Hierin waren grachten en aardenwallen belangrijke elementen. Deze worden bij benadering teruggebracht. Voor dit deelgebied gelden de volgende uitgangspunten.

Herstel erfgoed

- Herstellen van de aardewal (het glacis) in de enveloppe.
- Aanleg van een wandelroute bij benadering van de historische gedekte weg.
- Creëren doorzichten naar- en vanaf het fort.
- Toepassen liniemeubilair en elementen.

Voetgangers

- De route door het achterland is een gemengd profiel waar voldoende ruimte is voor voetgangers, fietsers en bestemmingsverkeer.
- Het gedekte pad in de enveloppe langs de fortgracht is onderdeel van een nieuw wandelnetwerk. De paden zijn een interpretatie van de voormalige gedekte weg, welke tussen de fortgrachten en de aardenwallen ligt.
- Aan de zuidwestkant van het scoutinggebouw komt een aansluiting van de gedekte weg op de Rijndijk.
- Het gehele wandelpad is toegankelijk/obstakelvrij voor mindervaliden. Op strategische plekken een verbreding zodat mindervaliden elkaar kunnen passeren.

Fietsers

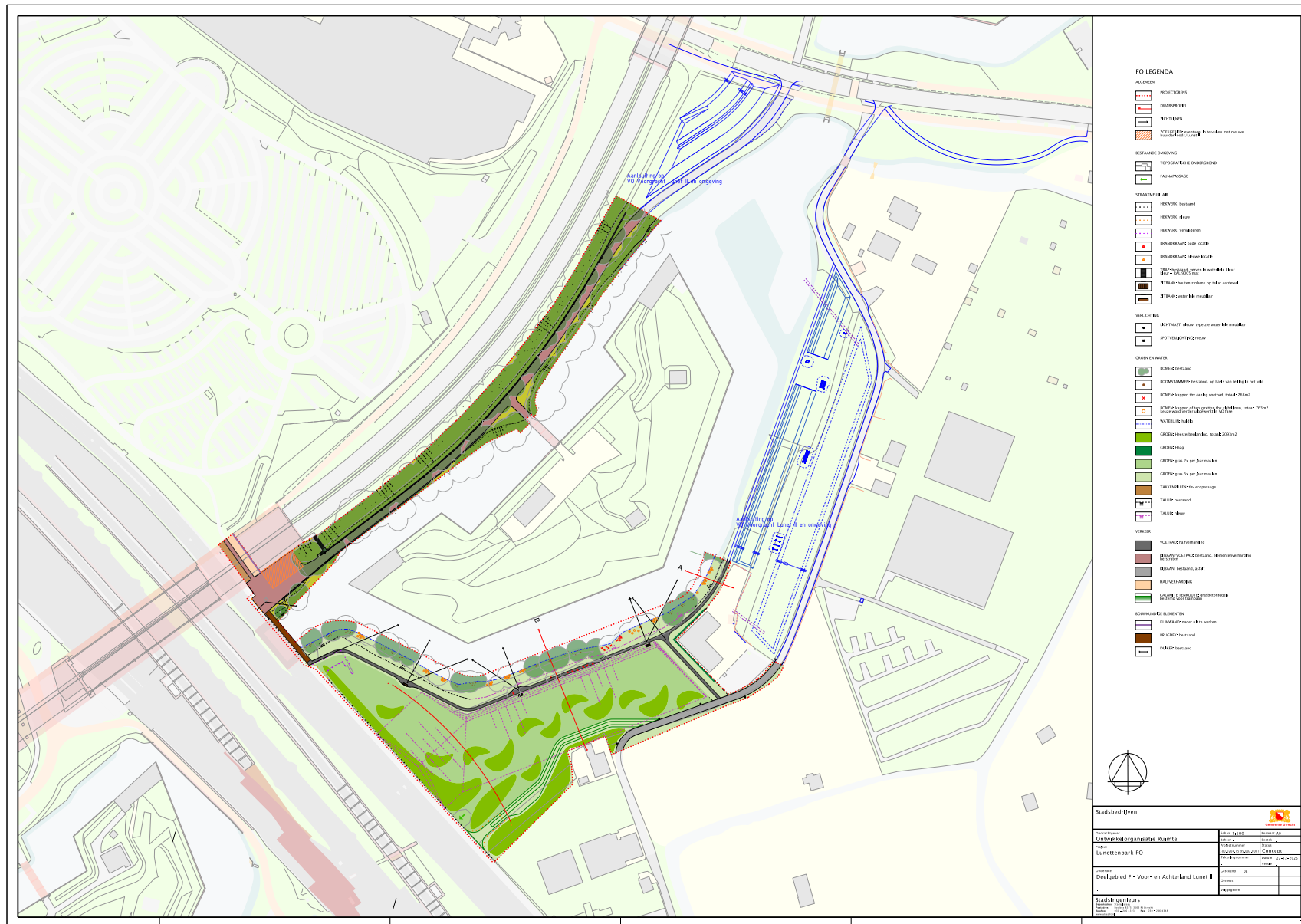
Er verandert voor fietsers niets ten opzichte van de huidige situatie.

Bestemmingsverkeer

- De verkeerssituatie op de Rijndijk wijzigt niet. Het hoofdpad in het achterland is alleen toegankelijk voor bestemmingsverkeer van functies op forteiland Lunet II en in het bruggenhoofd onder de Waterlinieweg. Uitgangspunt is dat parkeren (auto en fiets) op eigen terrein plaatsvindt.
- De calamiteitenroute wordt verplaatst in overleg met nood- en hulpdiensten.
- De nieuwe calamiteitenroute wordt vormgegeven als een 'karrenspoor' en is uitgevoerd in hergebruikte grasbetontegels.
- We verplaatsen de toegangspoort naar het tramspoor. Het gaat om een elektrisch hekwerk waarvan ook kabels en leidingen moeten worden verplaatst. Daarnaast moet de parallelroute langs de HOV-baan bereikbaar blijven voor nood- en hulpdiensten. Er is een blusaansluiting nabij de huidige entree van de calamiteitenroute. In de vervolgfase onderzoeken we of de aansluiting verplaatst moet worden.
- De invulling van de route vanaf de Koningsweg tot aan het hekwerk moet voldoen aan de eisen voor de nood- en hulpdiensten.

Beplanting

- Voor de aanleg van de gedekte weg wordt er 300 m2 houtopstand gekapt. Dit wordt gecompenseerd binnen het plangebied.
- Voor het maken van enkele doorzichten van en naar het fort wordt er in totaal 800 m2 aan houtopstanden gekapt, of teruggezet. De keuze hiervoor wordt in de VO fase verder uitgewerkt. Dit is in lijn

met de eerder opgestelde Quick wins Lunet II, waarbij zicht op het erfgoed d.m.v. achterstallig beheer wordt hersteld. Tevens draagt dit bij aan de ecologische waterkwaliteit, omdat de schaduwwerking op de oever een stuk verminderd wordt.

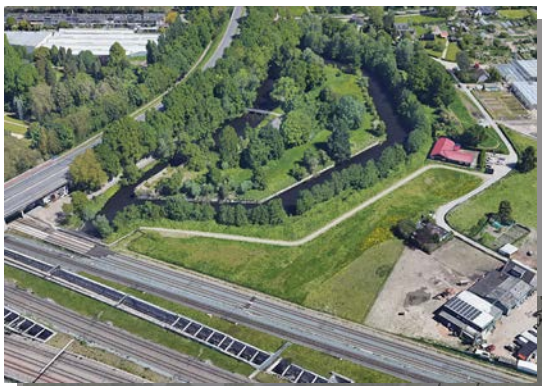
- Er komt ongeveer 2.000 m² aan nieuwe aanplant in de enveloppe. Deze bestaat uit heesters (struiken) die van nature in het Kromme Rijnlandschap voorkomen en passen bij het Unesco werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies. Te denken valt aan soorten zoals: sleedoorn, meidoorn, Spaanse aak, grauwe wilg, hondsroos, egelantier, viltroos en Gelderse roos. De struiken kunnen in kleine groepen worden aangeplant.
- De ingang van de faunapassage wordt begeleid met heesters en struiken.
- Bij de keerwand van de Waterlinieweg wordt een inheemse klimplant toegepast, bij voorkeur klimop.
- De beplanting langs de fortgracht bestaat uit een hakhoutsingel van elzen waarin ook braam en esdoorn is gegroeid. De hakhoutsingel wordt periodiek afgezet / onderhouden.
- Indien nodig voor de ontwikkeling van een kruidenrijk hooiland kan eventueel een inheems kruidenmengsel worden ingezaaid.
- Onder de treinsporen ligt een bestaande faunapassage die Lunettenpark en Beatrixpark met elkaar verbindt. In Lunettenpark worden als geleide naar deze faunapassage een aantal struiken geplant. Dit zorgt dat diverse type dieren op een beschutte manier de faunapassage kunnen bereiken en het zorgt voor meer diversiteit in beplanting. Bijkomend voordeel is dat de hekken van het tramspoor wat wegvallen uit het beeld. Daarbij kiezen we voor beplanting die vroeger onderdeel was van de oorspronkelijke 'militaire beplanting'.

Doelsoorten

Doelsoorten zijn diersoorten waar we in het plangebied aandacht voor willen hebben. Dit betekent dat we bij het (her)inrichten van het

plangebied rekening houden met de eisen die zij stellen aan hun leefgebied. Komt een soort hier al voor, dan willen we hun leefgebied behouden en versterken. Komt een soort hier nog niet voor, dan willen we nieuw leefgebied voor ze creëren.

- Wezel/hermelijn/bunzing (Kleine marterachtigen): Ecologische verbindingen met voldoende dekking vormen loop- en leefgebied. Een dichte ondergroei, zoals hagen, houtwallen, verwaarloosde greppels en (ruige) perceelranden geven dekking.
- Egel: Ecologische verbindingen met voldoende dekking vormen loop- en leefgebied. Vooral ondergroei, dekking dicht bij de grond, van onder andere struiken en gevallen bladeren bieden de egel een veilig leefgebied.
- Konijn: komt voor in halfopen landschappen zoals bosranden. Ze graven hun holen meestal in zandige bodems waarbij vochtige terrein gemeden worden. Hun voedsel bestaat uit plantdelen zoals grassen, kruiden en scheuten van struiken en bomen.
- Wilde bijen: Kruidenrijk grasland met inheemse soorten zorgt voor voedsel voor wilde bijen. Ze houden van stukken grasland uit de wind en in de zon.
- Vleermuizen: De bomenrijen kunnen fungeren als vliegroute, hiervoor moeten de bomen niet te ver uit elkaar staan en dienen de bomen niet aangelicht te worden. Ook het water doet dienst als vliegroute en als foerageergebied, voor lichtschuwe soorten zoals de watervleermuis.
- IJsvogel: Te vinden bij veelal zoet stromend water, waar ze jagen op kleine visjes en waterinsecten. Hierbij zitten ze op een laaghangende tak boven het water. Nesttunnel graven ze zandige of lemige steile oeverranden, tussen boomwortels of in een kunstmatige ijsvogelwand.

Schetsimpressies voor de uitwerking van het deelgebied F

Water

Toename van verhard oppervlak van >500 m² moet gecompenseerd worden in nieuw aan te leggen oppervlaktewater. Vuistregel hiervoor is 22,5% x toename verhard oppervlak. Dit is meegenomen in de aanleg van de voorgracht voor Lunet II en wordt door de gebiedsadviseur water van de gemeente bijgehouden in de waterboekhouding van Maarschalkerweerd.

Het hemelwater wordt zoveel mogelijk verwerkt, daar waar het valt. Het hemelwater dat op de calamiteitenroute valt, stroomt nu en in de toekomst af naar het omliggende groen en infiltreert in de bodem.

De huidige ecologische waterkwaliteit 'zichtbaar' van de fortgracht voldoet niet aan het gestelde doel 'levendig'. Met name de plantbedekking in het water en aan de oever is te laag. Met het afzetten en kappen van bomen en beplanting krijgt de oever en de gracht meer zonlicht. Dit bevordert de ontwikkeling van oever- en waterplanten, waardoor de ecologische waterkwaliteit verbetert. In de vervolgfase wordt nader uitgewerkt in hoeverre ecologische optimalisatie van de oevers mogelijk is.

De oevers van de fortgracht zijn vanaf de kant te onderhouden via een obstakelvrije onderhoudsstrook van 3,50 meter breed of vanaf het water met een boot. De gracht zelf is te onderhouden vanaf het water, zoals nu ook gebeurt.

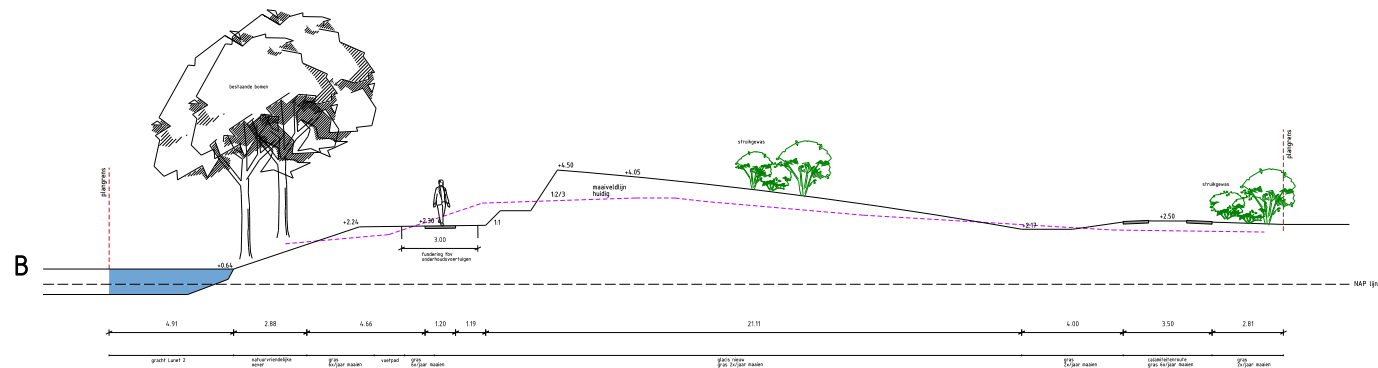
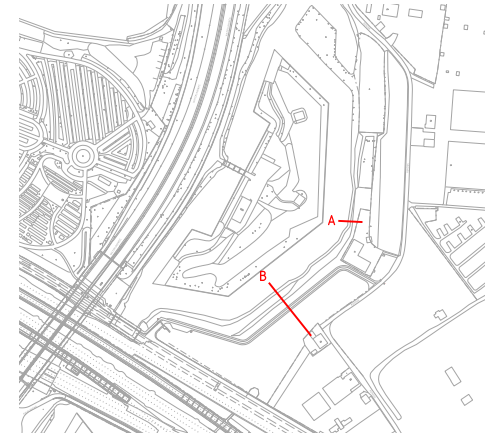
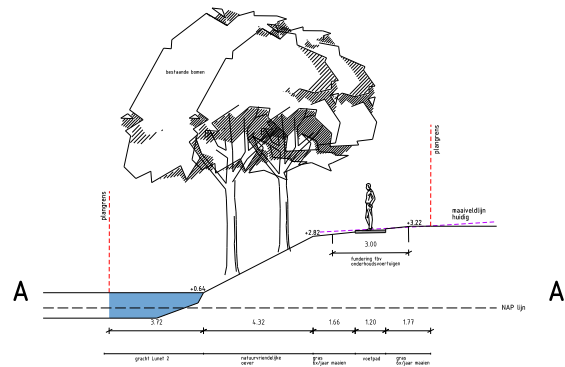
Voor Maarschalkerweerd wordt, vanwege de vele projecten die er spelen en de waterafspraken die tussen HDSR, gemeente en Rijkswaterstaat m.b.t. de mogelijke aanpassing van de A27 zijn gemaakt, door de gebiedsadviseur water een 'waterboekhouding' bijgehouden. Hierin wordt per peilgebied en per project de toe- en afname van verhard oppervlak en oppervlaktewater bijgehouden, zodat het watersysteem op orde blijft en zelfs verbeterd wordt.

Verlichting

- Er staat verlichting langs de Rijndijk en de toegangsroute naar Fort Lunet II; voor sociale veiligheid en ter oriëntatie. Langs de Rijndijk wordt de linielantaarn toegepast. Er zal rekening worden gehouden met kwetsbare functies voor vleermuizen.
- Langs de toegangsroute naar Fort Lunet II is het voornemen om op de keermuur van de Waterlinieweg wandverlichting te plaatsen; ter oriëntatie en om de vleermuizen niet te hinderen.
- De linielantaarn in de huisstijl van de Hollandse Waterlinies wordt toegepast in Lunettenpark. Deze verhoudt zich tot het werelderfgoed door een robuuste, herkenbare, sobere en militaire vormgeving.

Verharding

- De verharding van de Rijndijk en het hoofdpad in het achterland van Lunet II blijft liggen.
- Overbodige verharding bij het hoofdpad in het achterland van Lunet II wordt verwijderd.
- Wandelpaden zijn uitgevoerd in halfverharding: antraciet ternair zand of vergelijkbaar materiaal.

B

Profielen ontwerp deelgebied F

4. Vervolg

In dit hoofdstuk wordt het vervolg van het project omschreven. Er wordt beschreven welk proces en planning wordt gevolgd. Ook is er aandacht voor de aanpassingen die er voor beheer relevant zijn.

4.1 Planproces en planning

Nadat het IPvE/FO is vastgesteld door het college van burgemeester & wethouders start de volgende fase van het ontwerpproces. In deze fase wordt het FO (Functioneel Ontwerp) verder uitgewerkt tot een (concept) Definitief Ontwerp voor de twee deelgebieden. De verwachting is dat we in 2027 starten met de uitvoering. De realisatie van de twee deelgebieden zal waarschijnlijk gefaseerd plaatsvinden, zoals het er nu uitziet beginnend met deelgebied E en vervolgens F.

4.2 Planologisch juridisch proces

Deelgebieden E en F liggen in bestemmingsplan HOV om de Zuid. Voor deelgebied E is er geen sprake van een omgevingsplanwijziging, omdat deze ontwikkelingen passen in het omgevingsplan/vigerend planologisch regime.

Voor deelgebied F is wel sprake van een omgevingsplanwijziging, omdat de nieuwe locatie van de calamiteitenroute binnen de bestemming 'Recreatie' valt. De calamiteitenroute past niet binnen de toegestane gebruiksmogelijkheden van deze bestemming. Binnen de bestemming zijn namelijk alleen verkeersvoorzieningen toegestaan die bij de bestemming horen. Dit moet planologisch geregeld worden met een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA). Deze procedure duurt 8 weken en start met een omgevingsstafel overleg. Dit wordt opgestart na vaststelling van het IPVE/FO Lunettenpark deel 2.

4.3 Inrichting en beheer

Beheer

Er zal een verschuiving plaats vinden in eigendom en beheerareaal tussen verschillende gemeentelijke afdelingen. Er zal grond van de vastgoedafdeling (VGU) naar de beheerder openbare ruimte (Stadsbedrijven) overgaan. Onderstaande afbeelding geeft aan om welke delen het in de deelgebieden E en F gaat.

Kwaliteitsniveau

De gemeente wil dat de kwaliteit van de openbare ruimte mooi aansluit bij de omgeving. Voor de samenhang in het gebruik, de inrichting en het beheer van de verschillende gebieden houdt de gemeente zich aan de [Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte](#). Momenteel zijn volgens dit beleid de Lunetten 'Utrecht Allure', wat passend is bij de Rijksmomentale status van de forten. Voor het Lunettenpark geldt 'Domstad Standaard', wat een standaardinrichting en basisonderhoud inhoudt. Het plan is om het Lunettenpark naar het niveau 'Domstad Bijzonder' te veranderen. Dit is passend bij de status van Unesco Werelderfgoed van het gebied. Domstad Bijzonder is daarmee in lijn met hoe er volgens de Kadernota en de [Ruimtelijke Strategie Utrecht](#) naar het Lunettenpark gekeken zou moeten worden.

Met dit hogere kwaliteitsniveau is het mogelijk verschillende onderdelen van extra (bijzonder) onderhoud te voorzien. Zoals de steile taluds van de aardewallen, het vaker plegen van onderhoud en het toepassen van liniemeubilair. Die laatste wordt mede mogelijk gemaakt door subsidie van de provincie Utrecht. Dit kwaliteitsniveau geldt al voor het Beatrixpark (en andere stadsparken in de stad).

Eigendommen en beheer - toekomstige situatie

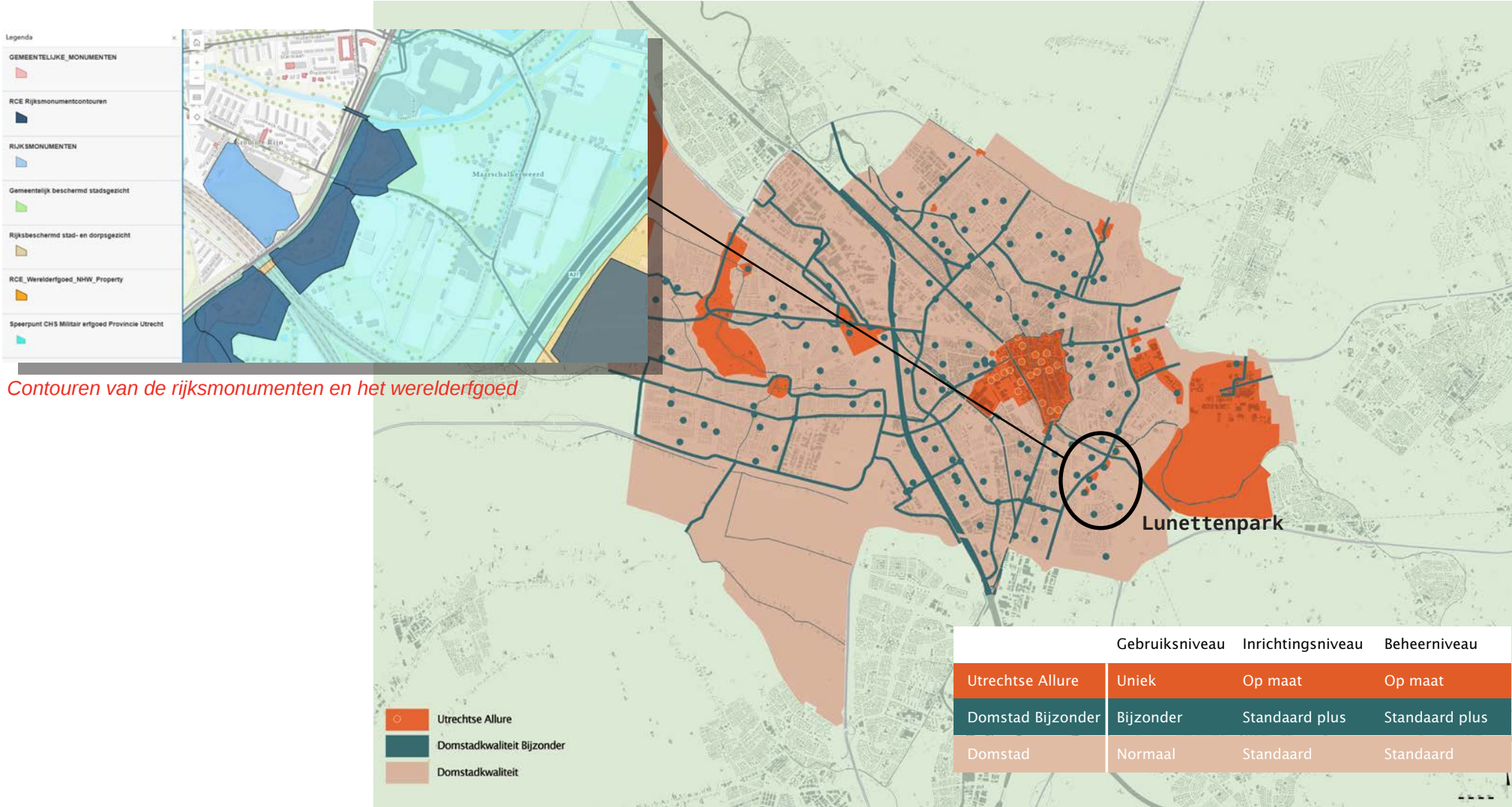
Verschuiving in beheerareaal tussen verschillende gemeentelijke afdelingen voor deelgebied E en F

Liniemeubilair in het HOR

Vooruitlopend hierop hebben we in overleg met de beheerders al een aantal onderdelen van het liniemeubilair in het Lunettenpark geplaatst. Omdat het liniemeubilair niet standaard wordt toegepast en afwijkt van het Handboek Openbare Ruimte, zijn er afspraken gemaakt in het kader van het toepassen van liniemeubilair in Lunettenpark. Het eerste jaar wordt het nog niet overgedragen aan beheer en W&S. Aan het einde van het jaar wordt er een schouw gedaan en gekeken of we inderdaad tot overdracht over kunnen gaan. Het geplaatste meubilair is robuust en onderhoudsarm. Er zijn inmiddels twee linielandschapsbanken, twee linielandschapspicknicksets en twee informatieborden geplaatst in het Lunettenpark. Begin 2026 wordt een reeks Linielantaarns, een vizier en een aantal wegmarkeringen toegevoegd.

Bij vaststelling van dit IPvE/FO deel 2 is het voornemen om het dagelijks beheer en onderhoud van het meubilair bij akkoord over te dragen aan Stadsbedrijven.

Drie Utrechtse kwaliteiten

Contouren van de rijksmonumenten en het werelderfgoed

Huidige kwaliteitsniveaus uit de Kadernota Openbare Ruimte

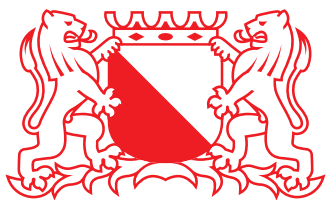
5. Bijlage

Beleidsdocumenten

- [Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 | gemeente Utrecht \(2021\)](#)
- [Groenbeleid | gemeente Utrecht \(2007; 2018\)](#)
- [Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd 2020](#)
- [Provinciale ruimtelijke verordening \(2013\)](#)
- [Mobiliteitsplan 2040 \(2021\)](#)
- [2016-12-Kadernota-Kwaliteit-Openbare-Ruimte \(2016\)](#)
- [Visie Klimaatadaptatie Utrecht \(2022\)](#)
- [Visie Water en Riolering Utrecht \(maart 2022\)](#)
- [Uitvoeringsnota Kunst in de Openbare Ruimte 2021-2030](#)
- [Actualisatie Groenstructuurplan 2017-2030](#)
- [Bomenbeleid Utrecht \(2018\)](#)
- [Utrechtse soortenlijst, uitwerking groenstructuurplan \(2018\)](#)
- [Handboek openbare ruimte \(2021\)](#)
- [Utrecht presenteert actieprogramma Utrecht Circulair | gemeente Utrecht \(2020\)](#)
- [Ontwerp visie Utrecht Circulair 2050 \(2023\)](#)
- <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/omgevingswet-en-visie/omgevingsvisie>
- [Natuurnetwerk Nederland | Natuur en biodiversiteit | Rijksoverheid.nl](#)
- [Gebiedsanalyse Kernkwaliteiten Hollandse Waterlinies – Utrecht Oost](#)

Moties:

- [M174 Biodiversiteit bij zelfbeheer Utrecht - iBabs Publieksporaal](#)
- [Commissiebrief S&R: Motie 167 'Slimme mobiliteit: Utrecht op de toekomst voorbereid' Utrecht - iBabs Publieksporaal](#)
- [M169 Forten toegankelijk Utrecht - iBabs Publieksporaal](#)

Gemeente Utrecht

Bezoekadres: Stadsplateau 1, 3533 JE Utrecht

Postadres: Postbus 8406, 3503 RK Utrecht

Telefoon: 030 - 286 00 00